

Att arrangera bokcirklar

en handledning till biblioteken

Varför bokcirkel?

Att bibliotek tar initiativ till gemensam läsning, till exempel genom bokcirklar, är viktigt med tanke på det breda läsfrämjande uppdraget. Bokcirklar är ett fint sätt att knyta kontakt med besökare och skapa läslust tillsammans.

Bibliotekslagens portalparagraf handlar om att biblioteken ska bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Litteraturens ställning ska främjas och bibliotekens verksamhet ska finnas tillgänglig för alla. Att dela läsning och diskutera det lästa i en bokcirkel kan verkligen svara upp till detta uppdrag. Jämför gärna med hur det läsfrämjande uppdraget formulerat i den egna kommunala biblioteksplanen.

I den regionala biblioteksplanen för Region Jämtland Härjedalen finns många formuleringar som stödjer det läsfrämjande arbetet.

Prioriterade målområden i regionala biblioteksplanen 2019-2022

- Bibliotek för demokrati och tillgänglighet
- Bibliotek för ökad digital delaktighet
- Bättre möjligheter till läsande, skrivande och berättande
- Bibliotek för ökad folkhälsa

Att läsa tillsammans kan innebära många saker: läslust och sociala kontakter, bildning och livslångt lärande men också hälsa och välmående. När bibliotek och andra aktörer bidrar till läsning genom exempelvis bokcirkel är det med andra ord också en satsning på demokrati, delaktighet, folkhälsa och välmående.

Viktigast är förstås att också lyfta läsningen som lustfylld. Det är helt enkelt kul att läsa och sen prata om det med andra. Att dela läsoplevelser med andra är ett behov som många av oss har. Andra har ännu inte upptäckt det härliga med en bokcirkel. Här kan biblioteken bidra till att ge fler möjlighet att testa den gemensamma läsningen.

Gemensam läsning i en bokcirkel handlar därför om både nytta och nöje. Boken kan bli så mycket bättre och intressantare efter att vi delat den med andra. Bokcirkeln ger oss möjlighet att göra läsningen till något socialt. Och alla kan läsa tillsammans, det är viktigt att poängtera, oavsett tidigare läsvana.

Här kommer några svar på frågan - varför bokcirkel? Vad tycker du och dina kollegor?

”Jag har förstås ingen aning om ifall vi som läser är lyckligare än andra människor. Men ett vet jag säkert: Den som läser och samtalar med vänner om läserfarenheter och livserfarenheter kan aldrig ha tråkigt.” (Lena Kjersen Edman, Vad ska vi läsa i bokcirkeln?)

”Jag tror att nyfikenheten på andras läsning, att delta i samtalet som en aktiv och bekräftande lyssnare är en bättre förutsättning för att trivas i cirkeln. Att bokcirkla är inget duktighetsprov.” (Nina Frid, Slutet på boken är bara början - om läsarsamtal, bokcirkel och bibliotek)

”Många menar att glädjen med att läsa böcker i cirkel har att göra med att man så ofta blir överraskad. Man kan bli det av de andra deltagarnas sätt att läsa och tolka, men också av sina egna reaktioner på böcker som man annars överhuvudtaget inte skulle ha läst.” (Immi Lundin, Bokcirkeln lilla hjälpreda)

”Bokcirkel är det sekulariserade samhällets ventil. Det tillfredsställer behovet av att resonera kring de frågor vi ändå alltid är intresserade av. Kärleken. Döden. Meningen med livet.” (Immi Lundin, Bokcirkeln lilla hjälpreda)

Läs gärna mer om det läsfrämjande perspektivet i Kulturrådets rapport: Med läsningen som mål: Om metoder och forskning på det läsfrämjande området, Kulturrådets skriftserie 2015.

Se även handlingsprogrammet ”Främja läsning” som Kulturrådet gav ut nyligen. Här finns information om vilka läsverksamheter som bedrivs runt om i landet, vilka bidrag som kan sökas och om definitioner av begreppen.

<https://www.kulturradet.se/sv/publikationer /Kreativa-platser--Rapport-/>

Vad är en bokcirkel?

Det finns förstås många svar på vad en bokcirkel är. Det korta svaret är att det blir en bokcirkel om fler än två personer samlas för att prata om böcker man läser eller har läst. Formerna kan vara varierade. Det ska vara kul och kännas lustfyllt. Allt bygger på frivillighet. Men det frivilliga och lustfyllda kan behöva lite hjälp på traven för att komma igång.

Det finns många sätt att skapa bokcirklar. Här presenterar vi några varianter som involverar biblioteket på olika sätt.

- En bokcirkel kan organiseras av biblioteket som bjuder in och håller i träffarna.
- En bokcirkel kan startas av biblioteket, som håller i första träffen och sen låter gruppen själv välja hur de vill fortsätta.
- En bokcirkel kan starta privat, men den kan låna bokcirkelkassar av biblioteket och kan ha stöd av bibliotekspersonalen om det finns intresse.
- En bokcirkel kan arrangeras av ett studieförbund. Cirkeln kan ha medverkan från biblioteket och deltagarna kan låna bokcirkelkassar.

Hur kommer man igång? Hur kan bokcirkeln fungera?

Hur hittar vi andra som vill vara med? Den ultimata bokcirkeln är varierad – försök få med så många olika röster som möjligt. Det blir ofta spännande diskussioner om deltagarna har olika ålder, kön, yrke och bakgrund. Å andra sidan kan det också fungera bra att vara ett gammalt kompisgäng eller arbetskamrater som har bokcirkeln som en anledning att regelbundet få träffas. Här finns inga rätt eller fel.

Om bokcirkeln initieras och arrangeras av det lokala biblioteket kommer gruppen oftast bestå av personer som inte känner varandra sedan tidigare. Det kan vara en spännande start för boksamtalen. En bokcirkel på biblioteket behöver synliggöras på alla tänkbara sätt: affischer, hemsida, sociala medier och kanske en blänkare i det lokala annonsbladet.

Ett annat sätt är förstås att en besökare/låntagare börjar söka i sin bekantskapskrets. För att få en bredare grupp kan personen fråga en vän som i sin tur frågar sina vänner. På det viset blir gruppen mer varierad. Även här kan sociala medier vara ett sätt att hitta bokcirkeldeltagare.

Hur många deltagare ska bokcirkeln ha? Hur ofta ska man ses, och ska cirkeln träffas? Ska man bjuda på fika? Ska det finnas en ledare? Det finns många saker att fundera på för den som vill starta en bokcirkel. Samtidigt är det möjligt att organisera sig på många olika sätt, vilket underlättar för den och de som tar initiativet. Bokcirkeln ska fungera för alla medverkande och det ska kännas bekvämt och praktiskt.

Hur många deltagare ska bokcirkeln ha? Här finns ingen gyllene regel, men ett gott råd kan vara att hitta en "lagom-nivå" som skapar underlag för bra samtal. Tillräckligt många för att skapa en bra diskussion, men inte fler än att alla kan hinna komma till tals. Många bokcirklar har 6-8 deltagare.

Hur ofta ska man ses? Återigen är det gruppen och sammanhanget som styr. Det bör kännas rimligt och inte alltför betungande, man ska hinna med att läsa boken/texten. Det talar för att ha ett antal

veckor mellan träffarna, åtminstone en månad. Om det går väldigt lång tid mellan träffarna kan det å andra sidan vara svårare att skapa ett bra nätverkande i gruppen. Bokcirkeln kan vara tidsbegränsad eller långlivad, deltagarna kan nöja sig med tre träffar eller så fortsätter gruppen att träffas så länge det finns intresse.

Var ska man ses? Detta är förstås helt och hållet upp till gruppen. För vissa kan en neutral plats, till exempel biblioteket, kännas perfekt. För några kan ett kafé vara mer lockande och för andra är hemmiljön det som känns enklast. En digital läsecirkel kan vara ett alternativ för stressade småbarnsföräldrar som har svårt att komma ifrån på kvällstid. På bokcirklar.se får du veta mer om hur man kan gå tillväga om du vill bokcirkla på nätet.

Att ta en fika, soppa eller äta något i samband med bokträffen bidrar till gemytet och skapar bra stämning. Om alltför stort fokus läggs på måltiden kanske boken och samtalet om denna hamnar i skymundan. Gruppen och sammanhanget får bestämma, med andra ord. Kanske är en bokcirkel kombinerad med frukost eller en lunch det optimala.

Ska bokcirkeln ha en samtalsledare? De flesta privata bokcirklar har ingen utsedd samtalsledare, däremot kan någon i gruppen vara samordnande. Om det är ett bibliotek som organiserar bokcirkeln är det bra att ha en ledare som planerar och håller i samtalet. En variant kan vara att skifta samtalsledare från bok till bok.

Behövs det regler? Det känns kanske märkligt att ha formella regler för sin bokcirkel, men vissa frågor kommer ofta upp till diskussion, inte minst om det ska finnas ett "lästvång". Många bokcirklar har en slags inofficiell regel att det är okej att inte ha hunnit läsa ut boken, men att man då får stå ut med att boken i sin helhet diskuteras, även slutet. Kanske kan det vara bra att bestämma att det som säjs i rummet stannar i rummet. Mer om själva boksamtalet nedan.

Vad läser bokcirkeln?

Vad utmärker en bra bokcirkelbok? Finns det några grundregler för vad som passar att läsa tillsammans? Egentligen inte, men erfarenheter från olika läsgrupper visar att vilken genre som helst kan fungera, det beror väldigt mycket på gruppen och på sammanhanget. Vissa böcker ropar efter diskussion, medan andra är mer svårpratade.

En bra sak med en bokcirkel är att man läser böcker som man annars inte skulle ha gjort på egen hand. Kanske får ni tillsammans mod att läsa en mer utmanande bok, till exempel en klassiker? Det är bland annat detta som är så spännande med att läsa tillsammans. Du kanske tycker att en bok varit trist och intetsägande, men när du träffar din bokcirkel möter du andra som sett helt andra saker och som kan ge nya infallsvinklar på det lästa. Se till att alla får chans att påverka bokvalet. Många bokcirklar låter deltagarna turas om att välja bok, det kan vara ett smidigt sätt att alltid hitta en ny bok att läsa.

Det finns många sätt att få hjälp med sitt bokval, inte minst kan det lokala biblioteket hjälpa till. På nätet finns det flera sajter som specialiserat sig på att recensera och boktipsa. Se t.ex: www.boktipset.se eller kanske www.goodreads.com.

Vi har satt samman olika bokcirkelväskor som finns tillgängliga för alla folkbibliotek i regionen. Många väskor bygger på den klassiska modellen att alla läser en och samma bok, ofta en skönlitterär roman. I dessa väskor plockar vi ibland in noveller, poesi och facklitteratur. Allt för att skapa variation och bidra till läslust.

Andra väskor utgår från ett visst tema, detta för att inspirera till lite mer fördjupad läsning. Genom att välja ett tema skapas ett sammanhang där helheten är större än delarna.

Temaläsning kan handla om att läsa olika böcker (varför inte blanda skönlitteratur med fakta) utifrån ett tema till samma träff. Ett annat spännande alternativ är att bokcirkeln under en period läser böcker utifrån ett tema: till exempel klassiker, biografier, böcker om kärlek eller att kanske litteratur som handlar om vad ett hållbart liv kan innebära.

Vi vill också tipsa om högläsning för vuxna - ett område med stor potential. Kanske tänker du att högläsning är något som vuxna gör tillsammans med barn, och det stämmer ju. Men högläsning kan också vara väldigt härligt för vuxengrupper. Här kan barn- och ungdomslitteratur, poesi och noveller fungera bra. Bokcirkeln som läser romaner kan också välja ut stycken för högläsning. Deltagarna kan uppmuntra varandra att inför varje tillfälle välja ett kortare eller längre citat att läsa högt.

För biblioteket är det viktigt att erbjuda olika sorters läsning som kan passa olika målgrupper. Vid val av bok - undersök därför i vilka format som titeln finns tillgänglig, inbunden och pocket, e-bok, e-ljudbok eller cd-ljudbok.

Det finns alltid skäl till en god bok och ett samtal om boken

Hjälp oss att fylla på denna lista (vi har lånat detta av Nina Frid från hennes bok "Slutet på boken är bara början")

För att det är roligt

För att få bättre fantasi

För att det är intressant

För att det är mysigt

För att lära sig om historien

För att lära sig om andra kulturer

För att utöka sitt ordförråd

För att komma i kontakt med sina känslor

För att få ökad empati

För att förstå att människor är olika

För att förstå att människor i grunden är väldigt lika

För att du glömmer dig själv

För att du upptäcker dig själv

För att veta att vi inte är ensamma

För att få tröst

För att njuta

För att överleva

För att...

Om boksamtalet

"Vi vet inte vad vi tycker om boken förrän vi har pratat om den" (Lena Kjersen Edman, *Vad ska vi läsa i bokcirkeln*)

Alla som någon gång samtalat om en bok vet att det kan berika och fördjupa den egna läsningen. När vi är flera som pratar om samma text får vi ta del av allas ingångar och reflektioner. Plötsligt öppnar sig nya sätt att tolka och förstå. Att vi tycker olika kan vara den stora behållningen. Diskussionen blir mer levande och vi kan bli överraskade av andras sätt att läsa och tänka kring det lästa. I bästa fall får du några nya insikter, perspektiv eller idéer efter att ha läst och diskuterat.

Hur skapar vi då det goda samtalet? Återigen finns här inga givna regler, men för dig som vill har vi samlat några goda råd och tips för att skapa liv i diskussionen och samtalet.

*Om man är en ny bokcirkel kan det vara bra att enas om några grundregler för samtalet. Det är viktigt att alla får komma till tals och att vi visar respekt för varandra. Det finns inga rätt eller fel när det gäller böcker och läsning. Om gruppen kommer in på personliga och känsliga ämnen kan en bra regel vara att det som sägs i rummet stannar i rummet. Här måste varje grupp komma överens om vad som gäller.

*Samtalet kan gärna inledas med en kort runda där deltagarna berättar om hur det var att läsa boken. Här kan du med några få ord beskriva ord vad boken handlar om för dig, helst utan att gå in på om den var bra eller dålig. Försök att inte värdera så mycket i början.

*Nästa steg i samtalet kan handla om vad boken gör med dig - vad du känner, upplever och reflekterar över när du läser. Kanske är det egna minnen och erfarenheter som väcks?

*Fundera över om och i så fall hur du identifierar dig med olika karaktärer i texten.

*När ni diskuterar boken - använd exempelvis Aidan Chambers fyra grundfrågor för boksamtalet:

Jag undrar...

- Om det var något särskilt du gillade i boken?
- Om det var något du inte gillade?
- Om det var något du inte förstod och som gett dig nya frågor?
- Om du lade märke till några mönster och kopplingar?

*Öva på att ställa frågor och följdfrågor till varandra. Var nyfiken! Exempel på frågor är: vad menar författaren med det här? Vad hände egentligen?

*Plocka ut ett eller flera citat som belyser något viktigt i boken. Detta leder ofta till fortsatt diskussion.

*Ett annat spännande moment är att ta med en stunds högläsning i gruppen. Turas om att läsa stycken ur texten. Stanna upp och reflektera efter en stund. Högläsningen gör något med oss, det skapas en fantastisk närvaro i rummet.

"En av de mest uppenbara, men också viktigaste aspekterna av högläsning, är dess socialt sammansvetsande funktion. Läser man tillsammans är man del i en gemenskap, eftersom ingenting skapar så starka band mellan människor som en gemensam upplevelse." (Aidan Chambers, *Böcker inom och omkring oss*)

*Om gruppen vill bedöma/betygsätta boken, spara gärna detta till sist. Bedömningen av boken kan gärna utgå från vissa teman: språk/innehåll-ämne/disposition-handling/läsavidare-faktor osv.

*Finns boken som film? I så fall kanske det kan vara en spännande kringaktivitet.

Böcker om bokcirklar och gemensam läsning

Aidan Chambers, Böcker inom och omkring oss

Kjersén Edman, Vad ska vi läsa i bokcirkeln?

Nina Frid, Slutet på boken är bara början - om läsarsamtal, bokcirklar och bibliotek

Immi Lundin, Bokcirkeln lilla hjälpreda

Kontakta gärna oss på Regionbiblioteket för att prata bokcirklar och gemensam läsning

Helena Broms, helena.broms@regionjh.se

Catarina Lundström, catarina.lundstrom@regionjh.se

